

Kungsörs kommuns lokala upphandlingsdirektiv

Kungsörs kommuns lokala upphandlingsdirektiv ska öka lokala företags möjligheter att lämna anbud. Med lokalt menar vi Kungsör, Köping, Arboga och Surahammar.

Hållbar upphandling

En hållbar upphandling tar inte bara hänsyn till de fördelar som uppstår i den egna organisationen utan ser till samhället i sin helhet. Det lönar sig såväl för ekonomin som för samhället att ställa hållbarhetskrav i offentlig upphandling. Hållbar upphandling kan säkerställa den goda affären sett till hela livscykeln. En hållbar upphandling inkluderar tre dimensioner av hållbarhet, social, ekonomisk och miljömässig.¹

Agenda 2030

I de globala målen anges att sunda offentliga affärer i offentlig sektor kan bidra till de globala målen. Offentlig konsumtion är en direkt del av Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion. Offentliga inköp kan även utgöra ett verktyg för att nå många andra av de globala målen och här har kommunerna en viktig roll och kan bidra till att öka takten för en mer hållbar omställning.

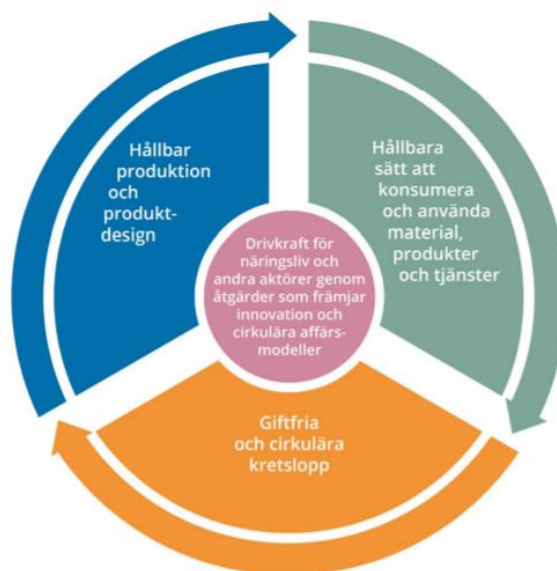
Regeringens strategi och handlingsplan för cirkulär ekonomi

Under många år har materialhanteringen i samhället till stor del varit linjär och bidragit till bland annat brutna kretslopp, uttag av ändliga naturresurser samt klimat- och miljöpåverkan. En cirkulär ekonomi är ett verktyg för att minska samhällets resursanvändning och den miljöpåverkan som följer av denna. Genom ett mer resurseffektivt nyttjande av materialen i respektive cykel kan deras livslängd och ekonomiska värde öka, samtidigt som uttaget av ny råvara och deponeringen av avfall minskar. Omställning till en cirkulär ekonomi har en stor potential att minska resursanvändningen och därmed begränsa klimat- och miljöpåverkan.² Det finns en stor potential att genom offentlig upphandling bidra till minskade utsläpp, resurseffektivitet och främjande av utbud och efterfrågan på innovativa, cirkulära och klimatsmarta lösningar.³

¹ Upphandlingsmyndigheten

² Cirkulär ekonomi - strategi för omställningen i Sverige

³ Cirkulär ekonomi - Handlingsplan för omställningen av Sverige

Miljömässigt hållbar upphandling

Genom upphandling har offentlig sektor en viktig roll i omställningen till ett fossilfritt samhälle. Det ger också möjlighet att skapa en giftfri miljö genom att välja produkter utan miljö- och hälsoskadliga kemikalier. Genom att ställa miljökrav i offentlig upphandling kan kommunen bidra till att uppnå miljö kvalitetsmål och generationsmål.⁴

Upphandlingar med miljöhänsyn innebär att man vid framtagande av förfrågningsunderlag utformar utvärderingskriterier och särskilda avtalsvillkor/utförarvillkor så att upphandlade varor och tjänster verkar i riktning mot de nationella miljö kvalitetsmålen, bidrar till en cirkulär ekonomi samt förflyttar eventuellt avfall uppåt i avfallshierarkin.

Upphandling i Kungsörs kommun

De lokala miljökraven för upphandling ska ses i sitt sammanhang, där även Upphandlings- och inköpspolicy, riktlinjer för upphandling, riktlinje för miljökrav vid upphandling samt riktlinjer för social hänsyn ingår.

⁴ Ibid

Upphandlings- och inköspolicy	<ul style="list-style-type: none">• En gemensam policy för Kungsör, Köping, Arboga, och Surahammar samt VMKF och VMMF.• Här anges att upphandlingsprocessen, med utgångspunkt i hållbar utveckling, ska medverka till att minska kommunens kostnader och maximera verksamhetsnyttan.
Riktlinjer för upphandling	<ul style="list-style-type: none">• Riktlinjerna gäller tillsammans med upphandlings- och inköspolicyn och är gemensam med samma kommuner som policyn.• Beskriver ansvarsfördelning och hur olika upphandlingsformer ska gå till. Dessutom innehåller de miljökriterier och olika sociala och etiska ställningstaganden som bör göras vid en upphandling.
Riktlinje för miljökrav vid upphandling	<ul style="list-style-type: none">• Gäller för samtliga styrelser och nämnder i kommunkoncernen i Köping, Arboga, Kungsör och Surahammar samt för VMKF och VMMF.• Beskriver hur miljökrav ska ställas och följas upp.• Innehåller en lista med utpekade upphandlingsområden där miljökrav kan vara aktuella.
Riktlinje för Social hänsyn	<ul style="list-style-type: none">• Gäller för samtliga styrelser och nämnder i kommunkoncernen i Arboga, Kungsör, Köping, och Surahammar samt för VMKF och VMMF.• Beskriver hur sociala krav i upphandling ställs och följs upp.• Handlar om att de upphandlade tjänsterna verkar i riktning mot vissa sociala mål (ökad sysselsättning, minskat utanförskap med mera).
Lokala direktiv vid upphandling	<ul style="list-style-type: none">• Särskilda lokala för Kungsörs kommun.

Rutin vid upphandling

I samband med upphandling övervägs vilka krav som är relevanta och rimliga att ställa. Innan upphandling bör marknaden undersökas med inriktning på om det är relevant att upphandla med miljöhänsyn samt se över vilka typer av krav som är rimliga att ställa. Detta för att möjliggöra för såväl lokala som regionala, nationella och internationella aktörer att inkomma med anbud.

Utpekade upphandlingsområden där miljökrav ska göras är⁵:

- Kemteknik
- Driftsrenoveringar
- Byggenrepareringar
- Livsmedel
- Ljuskällor
- Fordon (kommunens och kommunens bolags egna fordon)
- Kosmetiska produkter
- Leksaker och hobbymaterial

Utöver ovanstående upphandlingsområden ska miljökrav alltid ställas vid upphandling av produkter och tjänster där så är möjligt.

Upphandlingsmyndighetens hållbarhetskriterier

När förutsättningar att ställa miljökrav i upphandling bedöms finnas bör miljökrav ställas i relevanta delar, där minst Upphandlingsmyndighetens s.k. Basnivå för Hållbarhet bör följas.

Basnivå	Avancerad nivå	Spjutspetsnivå
<ul style="list-style-type: none">• kriterier som är fokuserade på att minska merparten av den miljö/hållbarhetspåverkan som är kopplad till det specifika produktområdet• genomföra en hållbar upphandling utan alltför stora resurser och specialistkompetens• mer ambitiösa än gällande lagstiftning• Det finns ofta god tillgång av varor och tjänster som uppfyller dessa krav.	<ul style="list-style-type: none">• går längre än basnivån och kan kräva en större insats i att följa upp och granska bevismedel• Marknadstillgången är eventuellt lägre och det kan kräva en större arbetsinsats att utvärdera kriterierna.	<ul style="list-style-type: none">• bästa tillgängliga alternativet på marknaden vad gäller miljö- och andra hållbarhetsaspekter• tillgången på varor och tjänster är mindre än för bas- och avancerade krav• upphandlare kan behöva mer specialkompetens och kan behöva ägna mer tid åt verifieringsarbetet.

⁵ Riktlinjer för Miljökrav krav vid upphandling – VMKF/Kungsörs kommun

Verktyg för upphandling som bidrar till cirkulär ekonomi

Att ställa om till en cirkulär ekonomi är ett strategiskt arbete som innebär förändringar av värderingar och praktiskt arbete. Som verktyg för omställningen kan modellerna "Mål och strategier för en cirkulär upphandling" samt "Avfallstrappan" användas.⁶

A	B	C	D	E
Begränsa den totala materialåtgången	Minska mängden jungfruliga råvaror	Förläng livslängden på produkter	Maximera möjligheten för återanvändning av en produkt eller komponent	Maximera möjligheter till återanvändning och återvinning av material
A 1 Delad användning internt	B 1 Kunskap om andelen återvunna, biobaserade och jungfruliga råvaror	C 1 Förlängda garantier	D 1 Design för demontering	E 1 Design för återvinning
A 2 Delad användning externt, uthyrning eller leasing	B 2 Ökat innehåll av återvunna råvaror	C 2 Avtal om underhåll och reparationer	D 2 Modulär design	E 2 Kunskap om innehåll och material
A 3 Återanvändning, renovering och uppgradering	B 3 Ökat innehåll av biobaserade råvaror	C 3 Uppgraderingsbara produkter	D 3 Standardiserad design	E 3 Avtal om återtagning och återvinning
A 4 Design för minimerad materialåtgång		C 4 Design för ökad livslängd	D 4 Kunskap om innehåll och konstruktion	E 4 Begränsning eller förbud av farliga ämnen
A 5 Mindre avfall		C 5 Möjligheter till underhåll och reparationer	D 5 Avtal om återtagning och återanvändning	E 5 Material som är nedbrytbara/komposterbara
		C 6 Modular/förändringsanpassad design	D 6 Stimulering av cirkulära affärsmodeller	E 6 Stimulering av cirkulära affärsmodeller
		C 7 Avtalade incitament för ökad livslängd		
		C 8 Vägledning från tillverkare för optimal användning		

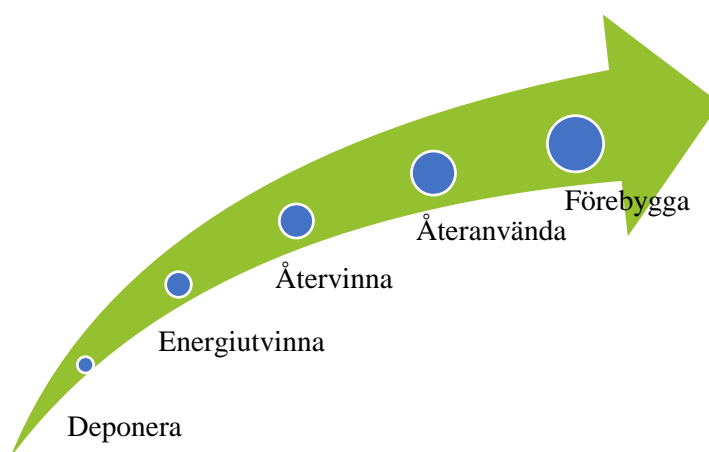
MÅL OCH STRATEGIER FÖR CIRKULÄR UPPHANDLING

CIRCULAR FLANDERS Modell från Vlaanderen-Circular.be översatt: 2020

Figur 1: Mål och strategier för cirkulär upphandling

Genom att göra rätt bedömningar och val innan och vid inköp och upphandling kan avfallet minska. Avfallstrappan är en del av EU-lagstiftningen och säger att avfall i första hand ska förebyggas.

Vid all upphandling av varor ska hänsyn tas till avfallstrappan och dessa olika steg. Ju högre upp i avfallstrappan desto mindre miljöpåverkan.

Figur 2: Avfallstrappans olika steg

⁶ Upphandlingsmyndigheten

Möjliggöra för lokala leverantörer och entreprenörer att lämna anbud

Alla leverantörer oavsett storlek och geografisk placering ska få lika goda förutsättningar att delta i offentliga upphandlingar. Därför är det viktigt att de krav vi ställer möjliggör även för små och medelstora lokala företag. Mindre företag har ofta ont om tid och begränsade resurser för att utforma sina anbud i enlighet med upphandlande organisations krav.⁷

Vid framtagande av upphandlingsdokumenten ska följande beaktas:

- Tydlighet och god struktur
- Lokala företag ska ha möjlighet att delta i Kungsörs kommuns upphandlingar.
- Lokala underentreprenörer ska ha möjlighet att medverka vid entreprenader.
- Förfrågningsunderlagen ska vara enkla och tydliga så att även företag med begränsade resurser kan vara med och lämna anbud
- Livscykel-begreppet bör användas i de fall där hållbarheten kan säkerställas och där närheten till service och underhåll förstärks.
- I de fall där det är möjligt använder vi den så kallade ”tårtupphandlingsmodellen”. Det innebär att en upphandling delas upp i mindre delar så att företag kan vara med och lämna anbud på en eller flera delar i en upphandling.
- Direktupphandling är en möjlighet för att nå lokala leverantörer och entreprenörer men får inte missbrukas. Där ramavtal är mer tillämpligt ska ramavtal användas.
- De ska möjliggöra, när så är möjligt, att praktik- och/eller lärlingsplatser kan tillsättas vid upphandlingar av entreprenader samt vid ramavtal för bland annat måleri, bygg och el.

Uppföljning av krav

Det är viktigt att de miljökrav som ställs är rimliga för leverantören och möjliga att följa upp. Kommunen bör varje år göra stickprovskontroller rörande de miljökrav som ställs.

För de upphandlingar där det är relevant bör en uppföljningsplan upprättas av kommunen med tydlig ansvarsfördelning, uppföljningsmodell, tidplan och eventuella konsekvenser av krav som inte uppfylls av leverantören.⁸

⁷ Upphandlingsmyndigheten

⁸ Upphandlingsmyndigheten

Kungälv kommun

Datum
2022-02-21

Delarna i upphandlingsdokumentets krav skall följas upp för att kontrollera efterlevnad eller om det behövs göras korrigeringar i kraven.

Vi följer årligen upp antalet lokala företag som deltar vid upphandling i Kungälv kommun.

Kungälv kommuns lokala upphandlingsdirektiv ska öka lokala företags möjligheter att lämna anbud. Med lokalt menar vi Kungälv, Köping, Arboga och Surahammar.